

Cicle de debat “Polítiques de Justícia Global: límits i oportunitats per a la transformació social”

Eix 1: Quins imaginaris i quins reptes?

-Relatoria de la taula rodona-

29/11/2021, 17.30-19h, telemàtic

Volem promoure un canvi en la manera de concebre les anomenades polítiques de cooperació internacional, a casa nostra, per tal de reenfocar-les cap a la consecució de la Justícia Global. Ens trobem davant d'un escenari internacional amb una geopolítica canviant i on les demandes de Justícia Global s'articulen des de múltiples agendes i agents com poden ser moviments feministes, antiracistes o de justícia climàtica. Des d'aquest context cal reflexionar sobre quin ha de ser el nou rol de les organitzacions del Nord Global, i com redefinim el model d'incidència i les polítiques de Justícia Global tenint en compte la diversitat d'ecologies del saber i altres epistemologies.

La taula rodona ha estat moderada per la Jara Henar de la Lafede.cat i s'ha comptat amb la participació de:

Vanessa de Oliveira Andreotti, defensora brasilenya dels drets indígenes i de la terra; Càtedra d'Investigació de Canadà sobre raça, desigualtats i canvi global. Les seves publicacions i recerques examinen els patrons històrics i sistèmics de la reproducció de les desigualtats i com aquestes limiten o possibiliten l'existència col·lectiva i el canvi global.

Chief Ninawa Huni Kui, és el cap del poble Huni Kui que viu a Acre, un estat de l'Amazònia brasilera. És activista pels drets dels pobles indígenes i presideix la Federació dels Huni Kui. També està involucrat en agra foresteria i la lluita contra la finançament del carboni.

Sophie Bessis, professora d'història, investigadora associada de l'Institut de Relacions Internacionals i Estratègiques (IRIS) de París i secretària general adjunta de la Federació Internacional de Drets Humans (FIDH).

[Podeu recuperar la gravació de la sessió en aquest enllaç.](#)

-COM DEFINIM LA JUSTÍCIA GLOBAL?-

Les diferents intervencions de les ponents han posat de manifest que no existeix una definició de Justícia Global consensuada a tot el món. Davant d'aquest escenari, com podem acordar una definició

de justícia global a Lafede.cat que també incorpori les visions i demandes del sud global i sigui útil per guiar la nostra política pública de cooperació? Us deixem amb algunes de les idees clau de les ponents:

La justícia global s'hauria d'entendre com la necessitat de lluitar contra el model capitalista i colonialista. La justícia global és un concepte que tot i que pot ser refusat per algunes comunitats o utilitzat amb finalitats molt diferents (per exemple: l'extrema dreta de Brasil l'utilitza) pot ser útil estratègicament per defensar un sistema més just i mobilitzar-nos per aconseguir-lo.

Des de la comunitat indígena de Chief Ninawa, l'ús que es fa del concepte de Justícia Global és occidental i considera que sens dubte no està atenent ni està sentint les preocupacions i prioritats de la seva comunitat. Explica que, sovint, la Justícia Global s'entén com un element d'inclusió, com l'accés i assimilació d'un sistema dependent del colonialisme, de l'esclavitud del treball, de l'expropiació de les terres i alhora es basa en el domini de tota la biodiversitat i destrueix la mare natura.

Vanessa Andreotti defensa que és indiferent quin terme utilitzar (en diferents contextos caldrà fer servir diferents conceptes) sinó que l'important és tenir clar l'objectiu final que es persegueix, i que per a ella ha de ser lluitar contra el model colonial capitalista i canviar els consensos imposats.

Sophie Bessis defensa la necessitat de reconèixer i utilitzar els marcs internacionals de drets humans i òrgans internacionals. Això no exclou repensar els instruments i institucions internacionals de justícia per tal que la societat civil pugui transformar les relacions injustes. Per ella, les actuals eines internacionals de justícia són insuficients però són les que tenim i aposta per apropiari-nos-les i transformar-les per poder ampliar la força que tenen.

La justícia global com a sinònim de tenir cura global.

Chief Ninawa proposa entendre la Justícia Global com a sinònim de "tenir cura global". Explica les 5 cures que treballen en la seva comunitat originària: pensament, sentiments, relacions, intercanvis, cicles de la mare terra. Explica que un equivalent a la saviesa indígena del concepte de justícia global podria ser la relació d'equilibri i harmonia que es produeix en reciprocitat amb la mare natura (els éssers humans, no humans i sagrats com la vida, l'aigua, la muntanya, els boscos o la selva); així com la responsabilitat vers passat, present i futur. Per fer-ho, defensa una educació de la humanitat que tingui en compte els danys i errors del passat perquè no es repeteixin en futures generacions.

-EL PAPER DE LES ORGANITZACIONS DEL NORD GLOBAL-

Parlant del concepte de justícia global ha quedat palès que no és tan important el concepte usat sinó el significat que s'hi dona. Les tres veus apunten a donar resposta als problemes planetaris del segle XXI per construir relacions igualitàries entre tots els éssers i la naturalesa. Així doncs, és important avançar el debat terminològic i repensar quines pràctiques cal articular i connectar amb aquest concepte. En

aquest sentit, cal repensar el rol de les organitzacions del nord global en la construcció de major Justícia Global. Us deixem amb algunes de les idees clau de les ponents:

La necessitat de lluitar contra les solucions falses als problemes reals que vivim avui en dia.

Chief Ninawa denuncia com moltes de les organitzacions del nord global basen la seva actuació en satisfer els interessos de les grans potències i de les seves finançadores. Com exemple, visibletza el cas de les compensacions de carboni i el seu impuls per les Nacions Unides i Govern del Nord Global. Són solucions que només responen als seus interessos i que segueixen sent molt destructives per al planeta i la nostra supervivència.

Comprendre la situació, incorporar i reconèixer la saviesa local i de les comunitats locals, que són les que estan a la primera línia, considerar el paper de les activistes i veure qui necessita suport i protecció.

Chief Ninawa defensa la necessitat que les organitzacions compreguin quina és la seva tasca per assolir la justícia global, per fer-ho cal estar sempre en contacte amb les injustícies passades, actuals i futures. Exposa la necessitat que les organitzacions compreguin la realitat, necessitats i prioritats de les comunitats locals partint de la saviesa local i la seva experiència en la seva pròpia defensa dels seus drets com a element bàsic.

Per obrir-nos a noves possibilitats del que ens podem imaginar, hem d'afrontar el que és difícil sense sentir-nos amenaçats. Necessitem reeducar-nos, des de les organitzacions, la ciutadania, els governs i les empreses.

Chief Ninawa exposa que a partir del reconeixement cap a la saviesa local toca reeducar-se. Cal que les organitzacions s'ocupin del procés de reeducar-se a elles mateixes, a la pròpia ciutadania, els seus governs i a les empreses. En una mateixa línia, defensa la necessitat de tenir una rendició de comptes ètica sobre la manera en què ens beneficiem de la violència i el sosteniment del sistema actual. Defensa que si no tenim en compte la complexitat de la història acabarem oferint solucions simplistes i paternalistes amb ideals etnocèntrics de sostenibilitat, justícia i canvi.

Vanessa Andreotti considera que per poder-nos obrir a altres possibilitats que ens permetin treballar més enllà del que podríem imaginar ens hem de centrar i afrontar el que fa mal, el que és difícil, sense sentir-nos amenaçats. Sense paraitzar-nos. Reforça també aquesta necessitat de reeducar-nos i ho fa en dos direccions: dins i fora. Fer-ho ens permet afrontar les conseqüències de les decisions que prenem i travessar-ho juntes. Reclama l'humor com a estratègia clau. Apunta que cal que actuem d'una manera diferent i per fer-ho calen canvis polítics i existencials per començar-nos a relacionar d'una manera diferent amb el planeta. De manera paral·lela defensa la necessitat de treballar en la capa política en la reducció del dany causat.

Les persones dominants dels sud global també són responsables i al nord també hi ha minories explotades.

Sophie Bessis no fa ús del concepte Nord i Sud Global (tal i com ho defineix de Sousa Santos) i insisteix en reconèixer que hi ha nords i suds en plural. Si parlem d'un nord en singular només veurem una part de responsabilitat i al sud també hi ha capes i persones dominants que són part de l'explotació del planeta. Per altra banda, tot i que la majoria de terres explotades són al sud també al nord trobem poblacions explotades, minoritzades i precaritzades. Per a ella, seria més útil parlar de poblacions explotades/precaritzades en comptes de Nord i Sud Global. Més enllà de la terminologia, recorda la necessitat que la ciutadania prengui consciència del seu poder d'incidència i en faci ús, allà on sigui.

Chief Ninawa exposa que el sud global és molt divers, hi ha les persones que dominen, que volen ser part del sistema capitalista patriarcal i que no volen que canviï. Per altra banda, hi ha les persones que estan cansades de la pèrdua de la seva terra i que rebutgen el capitalisme de dominació. Finalment, hi ha les persones que no tenen elecció i estan a disposició. Ninawa defensa que ens hem d'unir totes juntes per trobar solucions i modificar la realitat actual ja que ens trobem en un moment de desafiaments sense precedents. Proposa treballar basant-nos en la responsabilitat que tenim sobre les properes generacions humanes i no humanes i canviar la visió majoritària del capitalisme dominant.

Vanessa Andreotti, per la seva banda, defensa que tot i que parlar de nord i sud pot ser problemàtic, en determinats contextos és útil i necessari. Ella apunta la importància d'entendre la complicitat de les institucions del nord global ja que sovint darrere d'una voluntat de promoure la justícia global hi ha un entramat d'injustícia entre nord i sud. L'objectiu del treball de les organitzacions ha de ser la reducció del dany causat. Necessitem lluitar contra una manera de viure insostenible. Apunta que les comunitats indígenes poden aportar moltíssim en bones pràctiques. A més, apunta la necessitat de preparar-nos per afrontar la fi del món tal com el coneixem i preparar-nos davant del col·lapse mediambiental i existencial dins nostre (trencament amb les promeses de modernitat).

Sophie Bessis recorda la importància dels drets emergents, com els drets ambientals per reconstruir una reivindicació que ens pugui portar a la justícia global.

Qüestionar com treballem les organitzacions professionalitzades i recuperar la força militant i activista.

Vanessa Andreotti apunta el perill que moltes ONG han perdut la seva força militant i han passat a professionalitzar-se. Aquest fet, fa que sovint les ONG treballin com a empreses subcontractades dels estats en situacions d'emergències. Defensa que hi ha ONG que fan una tasca meravellosa però que és necessari que totes es qüestionin, analitzin les pròpies pràctiques, els principis guies i la història per la qual van aparèixer. A la vegada, parla d'equilibrar la participació i la presa de decisions ja que sovint és diferent qui pren les decisions i qui està en primera línia assumint els riscos.

Al torn de preguntes es reforça la necessitat de replantejar com entenem la cooperació i el rols de les organitzacions del Nord Global i acaba amb una reflexió d'un participant que aposta per pensar quines pràctiques s'han de connectar al concepte de Justícia Global, més enllà de debatre el concepte en si, fent una primera proposta per la solidaritat internacionalista, decreixement al Nord Global, cures i vida al centre...

-Relatoria de l'espai de debat amb entitats membre-

14/12/2021, 17.30-19h, presencial

Després de la sessió del 30 de novembre on vam poder escoltar les aproximacions de Vanessa Andreotti, Chief Ninawa i Sophie Bessis entorn el concepte de Justícia Global i el paper de les organitzacions del Nord Global en l'assoliment de major Justícia Global hem realitzat una sessió presencial de treball per aprofundir en aquests debats partint dels aprenentatges i visions de la sessió virtual i incorporant les visions de les entitats de Lafede.cat. Ho hem fet a partir del debat entorn de dues preguntes, us deixem un recull de les principals idees sorgides en els debats.

Pregunta 1. No existeix una definició de Justícia Global consensuada a tot el món. La definició actual de justícia global de Lafede.cat incorpora les visions i demandes del sud global i és útil per guiar la nostra política pública de cooperació? Com la reformularíeu?

Justícia Global és un concepte del nord global

- La justícia global és un concepte que forma part del nostre imaginari com a persones del nord global, però que no necessàriament incorpora els sabers i les demandes del sud global. Ara bé, més que els conceptes, és important reconèixer què fem amb ells, i de quina manera podem utilitzar-los per dialogar amb altres perspectives.
- Quan diem justícia, aquesta és vista des de qui i per a qui? Concebim justícia des d'una vessant més filosòfica que legal, des del reconeixement mutu entre persones, col·lectius i territoris diferents.

Qüestionar les polítiques de cooperació internacional des de la Justícia Global

- El concepte de cooperació ens remet a unes polítiques públiques que s'insereixen en lògiques de relacions colonials i models econòmics generadors de desigualtat als col·lectius i territoris a on volen influir. Potser l'objectiu últim ha de ser que desapareguin.
- En comptes de política pública de cooperació caldria parlar més aviat de política pública de "reparació"? Les polítiques públiques de cooperació intenten posar una tireta en una ferida enorme, i no qüestionen que el benestar que gaudim es sustenta en el malestar de la majoria de les persones del planeta i en una perspectiva extractivista i insostenible dels seus recursos. Així, a més de donar suport a alternatives i treballant activament per la coherència del conjunt

de l'acció governamental, el focus de la política ha de ser la el reconeixement del dany, la seva reparació i anul·lació de les causes d'aquest.

- La Justícia Global és un concepte interessant en el mentrestant que ofereix més comoditat que el concepte de cooperació ja que representa, o pot representar, una crítica a la cooperació internacional.

Transformar-nos a nosaltres mateixes

- Justícia Global ha de fer referència a posar la vida i les cures al centre. També amb la comprensió que no hi ha transformació possible cap a més benestar i igualtat sinó ens transformem a nosaltres primer i les relacions de poder que ens atravessen. Aquesta transformació és difícil i genera resistències perquè significa reconèixer i trencar amb privilegis i canviar maneres de viure.
- Des d'aquestes reflexions ens qüestionem el nostre rol d'incidència des de Lafede.cat. Centrar-nos en canviar les polítiques pot ser una manera de defugir de fer altres actuacions d'incidència més basades en l'acció directa no violenta.

Pregunta 2. Què ens fa rellevants a les organitzacions catalanes en l'assoliment de major Justícia Global? En els propers anys, com ha de canviar la manera com treballem?

Mantenir el qüestionament intern.

- Ser capaces de repensar continuament el què fem, com ho fem i amb qui ho fem. Enfocar-nos al nostre objectiu de transformació social i evitar ser màquines de reproduir projectes sense objectius ni base social. Per fer-ho, cal renovar les estratègies que utilitzem, treballar en xarxa amb altres agents socials i sobretot ser capaces que les entitats es renovin de manera continuada.
- Construir entitats més coherents i equitatives que apostin per la sostenibilitat de la vida, les persones i l'entorn. Afrontar la urgència d'acabar amb els privilegis blancs de les ONGs, no només en la manca de diversitat de qui configura les entitats del sector sinó també modificant les lògiques opressives que seguim reproduint.

Enxarxar-se, teixir comunitat i col·lectivitat.

- Enxarxar-nos entre nosaltres i nodrir-nos de la diversitat del sector. Fer-ho ens pot portar a processos d'aprenentatge entre les entitats, processos que s'identifiquen claus per entitats petites de la federació.
- Enxarxar-nos enfora, amb altres sectors i moviments socials. L'objectiu no pot ser seguir fent el que ja fem sumant altres actors sinó realment renovar les estratègies, alinear-nos amb el treball que altres agents porten a terme en clau de justícia global i empoderar-nos totes juntes.
- Crear comunitat i col·lectivitat davant d'un sistema que ens individualitza cada cop més. Les organitzacions no només han de ser un instrument per aconseguir objectius de transformació

social si no que han de reflectir aquesta transformació social i ser espais de construcció col·lectiva i comunitària.

Juntes som més fortes.

- Assumir la nostra responsabilitat en la justícia global i el nostre rol de ser qüestionadores de la vulneració de drets i situacions d'injustícia. Ser incòmodes, contundents i plantar-nos davant les "solucions falses".
- Ser conscients de la capacitat d'incidència que tenim en determinats espais com a sector "històric". Treballar de manera conjunta amb col·lectius invisibilitzats per garantir que la seva veu és escoltada.